

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Inkomenseffecten van het basisinkomen 2.0

Effect van de invoering van het basisinkomen op het inkomen van een aantal voorbeeldhuishoudens

Jasja Bos, Marjan Verberk-De Kruijk

Inkomenseffecten van het basisinkomen 2.0

Effect van de invoering van het basisinkomen op het inkomen van een aantal voorbeeldhuishoudens

Auteurs

Jasja Bos

Marjan Verberk-De Kruik

Nibud, maart 2019

In opdracht van Vereniging Basisinkomen

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Inkomenseffecten	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Variant 1	5
2.3	Variant 2	6
	Bijlage 1 Uitgangspunten basisinkomen	7
	Bijlage 2 Bruto-netto berekening.....	8
	Bijlage 3 Bekostiging	10

1. Inleiding

Het basisinkomen is een idee dat iedereen een vrij besteedbaar bedrag zou moeten krijgen zonder dat daar een verplichting tegenover staat.

De Vereniging Basisinkomen is een onafhankelijke vereniging die zich inzet voor invoering van het basisinkomen en stimuleert onder andere wetenschappelijk onderzoek.

De Vereniging Basisinkomen heeft het Nibud gevraagd om het effect van de invoering van een basisinkomen op de koopkracht van huishoudens inzichtelijk te maken.

Het Nibud vindt het belangrijk dat het voor iedereen zo eenvoudig mogelijk wordt gemaakt om grip te krijgen en te houden op de inkomsten en de uitgaven. In het huidige stelsel van belastingen en toeslagen is dat niet eenvoudig. Het Nibud zou graag zien dat dit eenvoudiger wordt gemaakt. Een voordeel van het basisinkomen zoals voorgesteld door de Vereniging Basisinkomen is dat het stelsel een stuk eenvoudiger kan worden.

De Vereniging Basisinkomen heeft twee varianten van het basisinkomen voor ogen. In de eerste variant worden de heffingskortingen afgeschaft en blijven de toeslagen bestaan. In de tweede variant worden ook de toeslagen afgeschaft en worden de belastingtarieven aangepast. De uitgangspunten van beide varianten staan in bijlage 1.

In dit rapport staat beschreven wat het effect zou zijn van de invoering van beide varianten op de koopkracht van huishoudens. De effecten zijn berekend voor een aantal voorbeeldhuishoudens en een aantal inkomensniveaus. De voorbeelden zijn zodanig gekozen dat ze makkelijk herkenbaar zijn. Ze zijn niet representatief voor de Nederlandse bevolking.

Voor de berekening van de inkomenseffecten, is de situatie na invoering van de betreffende variant vergeleken met de huidige situatie. Hiervoor zijn de bedragen en parameters gebruikt zoals die gelden voor het jaar 2019.

2. Inkomenseffecten

2.1 Inleiding

De effecten zijn berekend voor een aantal voorbeeldhuishoudens en een aantal inkomensniveaus. De voorbeelden zijn zodanig gekozen dat ze makkelijk herkenbaar zijn. Ze zijn niet representatief voor de Nederlandse bevolking.

De volgende voorbeeldsituaties zijn doorgerekend:

- Alleenstaande onder de AOW-leeftijd;
- Paar zonder kinderen, onder de AOW-leeftijd;
- Eenoudergezin met 2 kinderen;
- Paar met 2 kinderen.

En de volgende inkomensniveaus:

- Sociaal minimum (bijstand);
- Minimumloon;
- Modaal inkomen (35.000 bruto per jaar);
- 2x modaal (70.000 bruto per jaar);
- 2x modaal, 2-verdiener (35.000 + 35.000 bruto per jaar).

De Vereniging Basisinkomen heeft twee varianten van het basisinkomen voor ogen:

	Variant 1	Variant 2
Bedrag per huishouden	500	600
Bedrag per volwassene	525	600
Bedrag per 1 ^e en 2 ^e kind	0*	300
Bedrag per 3 ^e kind en meer	0*	100

* kinderbijslag en kindgebonden budget blijven bestaan

Zie bijlage 1 voor een volledig overzicht van de maatregelen per variant.

Bij de berekeningen is er vanuit gegaan dat men na de invoering van het basisinkomen evenveel blijft werken.

2.2 Variant 1

Bijstand

Op bijstandsniveau verschilt de inkomensstijging tussen huishoudens met één volwassene en twee volwassenen. Voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering is het basisinkomen gelijk aan de huidige situatie en voor een paar valt het 85 euro per maand hoger uit.

Tabel 1: Samenstelling inkomen op bijstandsniveau (euro's per maand)

	Alleenstaande		Paar zonder kinderen		Eenouder gezin		Paar met kinderen	
	huidig	variant 1	huidig	variant 1	huidig	variant 1	huidig	variant 1
Bijstand	1.025	-	1.465	-	1.025	-	1.465	-
Basisinkomen	-	1.025	-	1.550	-	1.025	-	1.550
Zorgtoeslag	99	99	192	192	99	99	192	192
Huurtoeslag (huur)	229	229	277	277	290	290	290	290
Kinderbijslag	(476)	(476)	(550)	(550)	(570)	(570)	(570)	(570)
Kindgebonden budget	-	-	-	-	193	193	193	193
	-	-	-	-	461	461	199	199
Netto besteedbaar inkomen	1.353	1.353	1.934	2.019	2.068	2.068	2.339	2.424
Vershil met huidig		0		85		0		85
Vershil met huidig (%)		0 %		4,4 %		0 %		3,6 %

Hogere inkomens

Bij de hogere inkomens is er bij eenverdieners een forse inkomensstijging zichtbaar en groter dan op bijstandsniveau. Paren zonder kinderen gaan er het meest op vooruit, eenoudergezinnen het minst. Zie bijlage 2 voor een berekening. Bij tweeverdieners is de inkomensstijging minder groot. Dit komt vooral doordat bij beide partners de heffingskortingen worden afgeschaft.

Tabel 2: Verschil eerste variant basisinkomen en huidige situatie

€	minimumloon	modaal	2x modaal	modaal + modaal
Bedrag per maand	€	€	€	€
Alleenstaande	544	593	436	-
paar zonder kinderen	1014	1063	959	540
Eenoudergezin	395	356	160	-
paar met kinderen	1014	818	926	271
Percentage	%	%	%	%
Alleenstaande	30,3	27,0	11,5	-
paar zonder kinderen	48,0	46,2	25,3	11,9
eenoudergezin	14,3	11,8	3,6	-
paar met kinderen	40,1	28,5	23,0	5,4

2.3 Variant 2

Bijstand

Bij de tweede variant is de inkomensstijging op bijstandsniveau groter dan in de eerste variant, behalve voor het eenoudergezin. Dat komt doordat het kindgebonden budget voor eenoudergezinnen in de huidige situatie fors hoger is dan voor het paar met kinderen.

Tabel 3: Samenstelling inkomen op bijstandsniveau (euro's per maand)

	Alleenstaande		Paar zonder kinderen		Eenouder gezin		Paar met kinderen	
	huidig	variant 2	huidig	variant 2	huidig	variant 2	huidig	variant 2
Bijstand	1.025	-	1.465	-	1.025	-	1.465	-
Basisinkomen	-	1.200	-	1.800	-	1.200	-	1.800
Zorgtoeslag	99	-	192	-	99	-	192	-
Huurtoeslag (huur)	229 (476)	229 (476)	277 (550)	277 (550)	290 (570)	290 (570)	290 (570)	290 (570)
Kinderbijslag	-	-	-	-	193	600	193	600
Kindgebonden budget	-	-	-	-	461	-	199	-
Netto besteedbaar inkomen	1.353	1.429	1.934	2.077	2.068	2.090	2.339	2.690
Vershil met huidig		76		143		22		351
Vershil met huidig (%)		5,6%		7,4%		1,1%		15,0%

Hogere inkomens

Bij hogere inkomens is de inkomensstijging fors en groter dan op bijstandsniveau. Ook in deze variant gaan paren er meer op vooruit dan de alleenstaande en de alleenstaande ouder. Zie bijlage 2 voor een berekening. Bij tweeverdieners is de inkomensstijging duidelijk lager dan bij eenverdieners. Dit komt vooral doordat bij beide partners heffingskortingen worden afgeschaft.

Tabel 4: Verschil tweede variant basisinkomen en huidige situatie

	minimumloon	modaal	2x modaal	modaal + modaal
Bedrag per maand	€	€	€	€
Alleenstaande	617	635	415	-
paar zonder kinderen	1069	1132	1013	525
Eenoudergezin	413	416	342	-
paar met kinderen	1277	1166	1386	662
Percentage	%	%	%	%
alleenstaande	34,4	28,9	11,0	-
paar zonder kinderen	50,7	49,2	26,7	11,6
eenoudergezin	15,0	13,8	7,7	-
paar met kinderen	50,5	40,7	34,5	13,2

Bijlage 1 | Uitgangspunten basisinkomen

- 1 Een basisinkomen van € 525,- per volwassene + € 500,- toeslag per huishouden
 - a Tarief inkomstenbelasting derde schijf van box 1 naar 47,85%
 - b Afschaffen eigenwoningforfait
 - c Afschaffen aftrek hypotheekrente
 - d Afschaffen heffingskortingen:
 - 1 Algemene heffingskorting
 - 2 Arbeidskorting
 - 3 Ouderenkorting
 - 4 Inkomensafhankelijke combinatiekorting
 - 5 Jonggehandicaptenkorting
 - e Handhaven toeslagen:
 - 1 Zorgtoeslag
 - 2 Huurtoeslag
 - 3 Kindgebonden budget
 - 4 Kinderbijslag
 - f AOW blijft in dit systeem bestaan

- 2 Een basisinkomen van € 600,- per volwassene + € 600,- per huishouden + € 300,- kinderbijslag
 - a Tarief inkomstenbelasting tweede en derde schijf van box 1 naar 50% en vierde schijf naar 72%
 - b Afschaffen eigenwoningforfait
 - c Afschaffen aftrek hypotheekrente
 - d Afschaffen heffingskortingen:
 - 1 Algemene heffingskorting
 - 2 Arbeidskorting
 - 3 Ouderenkorting
 - 4 Inkomensafhankelijke combinatiekorting
 - 5 Jonggehandicaptenkorting
 - e Afschaffen toeslagen:
 - 1 Zorgtoeslag
 - 2 Kindgebonden budget
 - 3 kinderopvangtoeslag
 - f Handhaven huurtoeslag
 - g Kinderbijslag naar € 300,- per kind (1e en 2e kind; € 100,- vanaf 3e kind)

Bijlage 2 | Bruto-netto berekening

Hieronder is de bruto-netto berekening uitgewerkt voor een paar met 2 kinderen.

Paar zonder kinderen, minimumloon*

	huidig	variant 1	variant 2
bruto	21073	21073	21073
pensioenpremie	444	444	444
belastbaar inkomen	20629	20629	20629
totaal belasting	7564	7564	7593
algemene heffingskorting	3125	0	0
arbeidskorting	3310	0	0
totaal heffingskortingen	6435	0	0
te betalen belastingen	1130	7564	7593
netto	19499	13065	13036
netto per maand	1625	1089	1086
basisinkomen huishouden	0	500	600
basisinkomen volw 1	0	525	600
basisinkomen volw 2	0	525	600
netto inkomen per maand	1625	2639	2886
zorgtoeslag	192	192	0
Huurtoeslag (huur = 616)	320	320	320
Kinderbijslag	194	194	600
Kindgebonden budget	199	199	0
Toeslagen per maand	905	905	920
besteedbaar inkomen per maand	2529	3544	3806
verschil met huidig		1014	1276
verschil met huidig (%)		40,1%	50,5%

* door afronding kunnen sommige bedragen niet precies optellen.

Paar, 2 kinderen, inkomen 2x modaal*

	huidig	variant 1	variant 2
bruto	70000	70000	70000
pensioenpremie	3262	3262	3262
basis sociale lasten	66738	66738	66738
Eigenwoningforfait	1625	0	0
hypotheekrente	6560	0	0
belastbaar inkomen	61803	66738	66738
totaal belasting	23251	28295	30648
algemene heffingskorting	1006	0	0
arbeidskorting	1438	0	0
ink. afh. combinatiekorting	0	0	0
totaal heffingskortingen	2444	0	0
te betalen belastingen	20807	28295	30648
netto	45931	38444	36090
netto per maand	3828	3204	3008
basisinkomen huishouden	0	500	600
basisinkomen volw 1	0	525	600
basisinkomen volw 2	0	525	600
netto inkomen per maand	3828	4754	4808
zorgtoeslag	0	0	0
huurtoeslag	0	0	0
kinderbijslag	194	194	600
kindgebonden budget	0	0	0
Toeslagen per maand	194	194	600
besteedbaar inkomen per maand	4022	4948	5408
verschil met huidig		926	1386
verschil met huidig (%)		23,0%	34,5%

* door afronding kunnen sommige bedragen niet precies optellen.

Bijlage 3 | Bekostiging

In onderstaande tabellen staat een overzicht van de kosten en de baten van beide varianten van het basisinkomen zoals aangeleverd door de Vereniging Basisinkomen.

Overzicht kosten baten, basisinkomen variant 1 (miljard euro)*

KOSTEN			
Basisinkomen per persoon	67,4		
Basisinkomen per huishouden	34	+	
Totaal kosten basisinkomen		101,4	A
BATEN			
WAO/WIA/Wajong uitkeringen	9,8		
WW uitkeringen	1,7	+	
ZW uitkeringen	0,6	+	
Participatiewet (bijstand)	8	+	
Studiefinanciering	5,1	+	
Participatie fabriek	3	+	
Totaal sociale zekerheid		28,2	B
Afschaffen heffingskortingen	51,5	+	
Afschaffen hypotheekrenteaftrek	14	+	
Afschaffen eigenwoningforfait	3	+	
Totaal versimpelen belastingen		68,5	C
Verhogen tarief 2 ^e schijf	4,8		
Lastenverzwaringen		4,8	D
KOSTEN - BATEN (A-B-C-D)		-0,1	

* Bron: Vereniging basisinkomen, 2019

Overzicht kosten baten, basisinkomen variant 2 (miljard euro)*

KOSTEN			
Basisinkomen per persoon niet-AOW	77		
Basisinkomen per persoon wel-AOW	29,7	+	
Basisinkomen per huishouden	56,2	+	
Kinderbijslag naar € 300/€ 100	8,1	+	
Totaal kosten basisinkomen		171	A
BATEN			
AOW/ANW uitkeringen	39		
WAO/WIA/Wajong uitkeringen	11,5	+	
WW uitkeringen	3,4	+	
ZW uitkeringen	1	+	
Participatiewet (bijstand)	8	+	
Studiefinanciering	5,1	+	
Participatie fabriek	3	+	
Totaal sociale zekerheid		71	B
Afschaffen heffingskortingen	51,5		
Afschaffen hypotheekrenteaftrek	14	+	
Afschaffen eigenwoningforfait	3	+	
Afschaffen KGB/KOT	9	+	
Afschaffen zorgtoeslag	4	+	
Totaal versimpelen belastingen		81,5	C
Besparing uitvoeringskosten		3	D
Verhogen tarief 2 ^e schijf	7,7		
Verhogen tarief 3 ^e schijf	6,2	+	
Verhogen tarief 4 ^e schijf	2,4	+	
Lastenverzwaringen		16,3	E
KOSTEN – BATEN (A-B-C-D-E)		-0,8	

* Bron: Vereniging basisinkomen, 2019